

POLITICA SOCIALĂ A STATULUI ȘI PROBLEMELE FINANȚĂRII SFEREI SOCIALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Gheorghe COSTANDACHI,
doctor în economie,
șeful Centrului de Baze Științifice ale Statisticii,
Institutul de Economie, Finanțe și Statistică (IEFS)

SUMMARY

The present paper reviews the concept of social and financial problems in the social sphere in the Republic of Moldova. The author describes the social situation and makes recommendations based on the experience from other countries. Also, he defines the relevant problems and how to overcome them. The paper promotes the perspectives of the financial problems in the social sphere

Politica socială efectivă a Republicii Moldova constituie unul din obiectivele primordiale ale etapei de tranziție la relațiile de piață și ameliorare a crizei economice. În acest context, printre domeniile de activitate a statului este și crearea condițiilor de ocupare a populației și stimularea calificării forței de muncă.

În orice sistem economic societatea se confruntă cu soluționarea a trei probleme: ce, cum și pentru cine să producem. Când se vorbește despre politica socială a statului, se presupun acțiunile statului îndreptate spre distribuirea și redistribuirea veniturilor membrilor și grupurilor societății. În linii generale, politica socială a statului se definește ca o activitate de reglementare la nivel macroeconomic, chemată să asigure stabilitatea socială relativă în societate și să creeze condiții cât se poate posibil

egale pentru cetățeni.

Economia de piață socialmente orientată presupune o importantă activitate a statului în soluționarea problemelor sociale, deoarece economia de piață nu garantează dreptul cetățenilor la muncă, educație și nu asigură protecția socială a invalizilor, pensionarilor etc. De aceea apare necesitatea intervenției statului în distribuirea veniturilor prin realizarea politicii sociale și efectuarea redistribuirii venitului național prin intermediul bugetului de stat, cu ajutorul realizării sistemului de programe sociale și sistemului de servicii sociale.

O parte importantă a programelor sociale de stat o constituie asigurarea socială. Aceasta se răspundește asupra persoanelor care au fost angajați în compul muncii permanente o perioadă

determinată de timp și care au pierdut sursa de venit din cauza bolilor, șomajului sau atingerii vârstei de pensie. Sistemul asigurărilor sociale compensează acestor persoane pierderea venitului din fondurile formate din contul asigurărilor sociale.

On noile condiții, reforma politicii sociale se desfășoară on coteva direcții principale: se reduc cheltuielile pentru necesitățile sociale, sporește pasibilitatea de plată pentru serviciile sociale și cresc cerințele de acordare a indemnizațiilor. Plata de șomaj se onlocuiește tot mai mult cu recalificarea și pregătirea profesională a forței de muncă.

Veriga constitutivă a politicii sociale a statului trebuie să fie prezentată de politica de formare a veniturilor populației. Noțiunea de „venit” se prezintă ca indicator al rezultatului activității economice. Onsuși, nivelul de venituri ale membrilor societății este un indicator important al asigurării socioeconomice, deși acesta determină posibilitățile materiale și spirituale de viață ale fiecărei persoane, cum ar fi: odihna, educația, menținerea sănătății și satisfacerea necesităților cresconde. Printre mulțimea de factori, care influențează direct nivelul veniturilor populației, excluzond salariul, se numără și dinamica prețurilor cu amănuntul, nivelul de saturare a pieței cu mărfuri de consum și altele.

Raporturile dintre veniturile provenite din plăți de transfer și salarii joacă un rol important atot on formarea comportamen-tului economic al persoanelor, cot și on motivația muncii acestora. Prin rolul dominant al salariului on formarea venitului se creează astfel de calități, cum ar fi cele de ontreprinzător și inițiativă. Iar on cazul sporirii rolului

plăților pe linia programelor sociale de stat, on unele cazuri are loc formarea atitudinii pasive față de activitatea de producție și apare psihologia persoanei ontreținute.

Veniturile bănești ale populației, primi-te prin sistemul financiar-bancar, se pot prezenta on felul următor:

- plăți din asigurarea de stat;
- credite pentru construcții locative individuale membrilor asociațiilor de consum, tinerelor familii etc.;
- ratele dobonzilor pe depuneri on bănci;
- venituri din majorarea prețurilor la hortiile de valoare, obligațiuni etc.;
- coștiguri din loterii;
- plăți provenite din diferite compensații pentru schilodiri, pierderea capacității de muncă etc.

Mecanismul de distribuire a resurselor și veniturilor on Republica Moldova on perioada de tranziție la relațiile de piață este onsofit de o mare diferențiere a veniturilor populației, ceea ce nu se face observat on sistemul socialist de adminis-trare. Concomitent, nu se iau on considerare veniturile nedeclarate de către subiecții economiei tenebre și a cetățeni.

Apare ontrebarea: de ce există o astfel de diferență și inechitate on venituri? Doar on țările cu democrație dezvoltată se vorbește despre posibilități egale, care sont asigurate de instituțiile respective ale economiei de piață.

Vom menționa cei mai importanți factori și cauze ale inegalităților dintre venituri:

- persoanele sont dotate de la naștere cu diferite posibilități mintale și fizice;
- diferențierea on funcție de posedarea unor averi, ondeosebi provenite

prin moștenire;

- diferențierea după nivelul de educație. Copiii din familiile bogate au mai multe șanse de a beneficia de o educație profesională;

- chiar și în cazul posibilităților egale, aceluiași nivel de educație și calificare, venituri mai mari realizează persoanele care muncesc mai mult și mai productiv;

- grupul de cauze care este legat pur, și simplu, de noroc și ghinion, întimplări, coștiguri neașteptate etc.

Astfel, în virtutea celor enumerate, egalitatea posibilităților economice nu se face observată de fiecare dată. Bogați și săraci există chiar și în țările cele mai avansate din puncte de vedere economic.

Una din problemele importante ale politicii sociale a Moldovei este stimularea căutării locurilor de muncă de către cetățenii cu venituri reduse. Dacă analizăm sistemele de ajutoare sociale dezvoltate ale țărilor cu economie de piață, tragem concluzia că căutarea locurilor de muncă de către persoanele cu venituri mici ale acestor țări devine neconvenabilă. În cazul acestora, veniturile unor persoane sunt mai mici, în comparație cu suma totală a tuturor plăților și ajutoarelor sociale.

În legătură cu redistribuirea veniturilor există așa-numita dilemă a eficienței și echității. Esența acesteia constă în faptul că lupta pentru egalitate poate aduce societății pierderi în eficiența economică. Se cunoaște faptul că sporirea finanțării programelor sociale atrage după sine majorarea impozitelor și redistribuirea acestora. Astfel, apare riscul ca stimularea economică să dispară, să se reducă

activitatea de producție ce ar provoca reducerea volumului de distribuire a venitului național.

La realizarea politicii sociale, în condițiile perioadei de tranziție, trebuie să se țină cont de trei principii de bază:

- protecția socială a populației devine o problemă prioritară;

- sporirea rolului venitului personal în satisfacerea necesităților social-culturale și îmbunătățirea condițiilor de viață și, prin aceasta, lichidarea întretinerii sociale;

- formarea unui mecanism nou de finanțare a sferei sociale.

Finanțarea programelor sociale se realizează nu numai din contul mijloacelor bugetului de stat, dar și prin intermediul bugetelor locale, mijloacelor întreprinderilor, organizațiilor și populației. Politica socială care se realizează la ora actuală poartă un caracter spontan. Esența ei se reduce la neutralizarea situației sociale încordate. Toate deciziile la nivel politic și macro-economic poartă un caracter de piață. Totodată, nivelul de viață al populației constituie o sarcină prioritară a cursului de dezvoltare social-economică, de aceea garanțiile sociale trebuie să rămână factorul decisiv al Moldovei în perioada de tranziție.

Criza financiară din vara anului 1998 a sporit numărul persoanelor cu venituri bănești reduse și celor cu venituri sub nivelul minim de trai. Aceasta a împărțit societatea în diferite grupări, care priveau pozitiv și negativ desfășurarea reformelor și care aveau, în esență, interese social-economice contradictorii.

Cele relatate permit de a trasa punc-

tele de pornire on elaborarea unui nou model al politicii sociale a Moldovei.

On primul rond, este necesară elaborarea unei Concepții de dirijare a dezvoltării sociale. Aceasta trebuie să contureze societatea ca stat de orientare socială și să fundamenteze acțiunile necesare, care trebuie realizate atot on viitorul apropiat, cot și on perspectivă. Toate măsurile și programele sociale ale concepției trebuie sa fie verificate, dacă nu contrazic modelului de stat social orientat.

Etapa următoare trebuie să devină modificarea radicală a sistemului existent de finanțare a politicii sociale.

Principiul restant, care mai există la moment, trebuie să fie onlocuit cu sisteme noi aprobate si practicate on țările cu experiență bogată. Finanțarea adăugătoare poate fi obținută din surse care, de fapt, nu sont studiate ponă la capăt. Printre acestea se numără și veniturile ascunse de populație și altele. Este binevenită adoptarea unei legi prin care s-ar stabili limitele de jos ale protecției sociale a cetățenilor.

Printre problemele perfecționării politicii sociale se numără:

- stabilizarea situației financiare a fondurilor sociale extrabugetare;
- lichidarea datoriilor la salarii ale angajaților;
- extinderea surselor de finanțare a

serviciilor sociale;

- implementarea sistemului de susținere socială a populației la domiciliu;
- introducerea ordinii unice de corectare a scării cotelor de impozit pe venit (supraveneriturile să fie impozitate cu cote mai mari).

Grija socială și asigurarea socială a cetățenilor de către stat necesită investiții financiare colosale, iar efectul acestora se face observat doar cu trecerea timpului. De aceea, realizarea de către stat a unei politici sociale eficiente este una dintre primele sarcini on etapa de tranziție la relațiile de piață și scoaterea economiei Moldovei din impas.

BIBLIOGRAFIE

1. Камаева, В. Д. Основы экономической теории и практики. Издательство Воляоăрадскоăо Аосударственноăо университета. Воляоăрад, 1994 ă.